

Чумак Катерина Олександрівна,
студентка 4 курсу 2 групи
факультету підготовки кадрів
для системи Пенсійного фонду України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН НА СВІТОВІЙ АРЕНІ

Сьогодні однією з конструктивних та демократичних організаційних форм реалізації прав людини у правовій державі є здійснення заходів спрямованих на забезпечення миру та правопорядку в країні та світі в цілому. У сучасному глобалізованому світі, виходячи із практичних ситуацій, що виникають на світовій арені неможливо розглядати питання дотримання прав людини, як виключно внутрішня компетенція держави, адже воно зачіпає і зобов'язання, що виникають на підставі міжнародно-правових актів.

Актуальність дослідження ролі Ради Безпеки (РБ) у захисті прав людини зумовлене тим, що на сьогоднішній день Україна стала об'єктом зовнішнього вторгнення та втратила частину територій, які тимчасово окуповані іншою країною. При цьому гостро постає питання щодо членства України в РБ з метою удосконалення миротворчої й миробудівної діяльності ООН.

На мою думку, необхідно кваліфікувати таке вторгнення та ідентифікувати країну, що його здійснює. Відповідно зі Статутом Генеральної Асамблеї ООН вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не носила, що є результатом такого вторгнення або нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або частини її є свідченням акту агресії та потребують негайної реакції з боку міжнародного товариства.

Як відомо, агресія є найбільш серйозною і небезпечною формою незаконного застосування сили, що приховує в собі в умовах існування різних видів зброї масового знищення, можливу загрозу світовому миру з усіма його катастрофічними наслідками та спричиняє міжнародну відповідальність.

Аналіз доктринальних позицій стосовно визначення компетенції Ради Безпеки дає змогу дійти висновків, що Рада Безпеки наділяється виключними повноваженнями та є єдиним і основним органом в світі, до виключної компетенції якого належить прийняття ухвал, пов'язаних з діями ООН щодо підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки. А також на підставі Статуту ООН надано право визначити, чи існує в світі загроза агресії, чи здійснюється така на практиці, і яких заходів необхідно вжити для того, щоби в повному обсязі забезпечити міжнародну безпеку членів міжнародної спільноти.

При виникненні загрози миру і безпеці, якщо справа доходить до збройного насильства, Рада Безпеки зобов'язана зробити кроки до його припинення. Відповідно до Статуту ООН тільки Рада Безпеки правомочна приймати ухвали про проведення примусових дій із застосуванням збройних сил для відновлення миру і припинення агресії. Рада Безпеки також може вдатися і до примусових заходів, які забезпечують виконання прийнятих ним рішень: закликати держави - члени ООН до застосування економічних санкцій та інших заходів, наприклад, ембарго на постачання зброї, не пов'язаних з використанням збройних сил для попередження або припинення агресії, а при крайній необхідності Рада Безпеки уповноважена санкціонувати колективні військові дії, як це трапилося в 1991 р., коли була прийнята резолюція про застосування сили проти Іраку, який окупував територію Кувейту. Однак, особливістю є те, що застосовувати такі заходи світове співтовариство може лише за умови єдності волі всіх держав-постійних членів Ради Безпеки.

Рада Безпеки також має право, коли вважає за необхідне, вимагати від держав мирного розв'язання спорів і рекомендувати сторонам, які спорять, належну процедуру і методи врегулювання спорів та конфліктних ситуацій та направити на ранній стадії місії по встановленню фактів чи забезпечення

присутності ООН у відповідних формах, включаючи спостерігачів і операції з підтримання миру, як засоби запобігання подальшому загостренню спору чи ситуації. Таким чином, примирні функції РБ зводяться до надання добрих послуг, посередництва, слідчих дій, організації узгоджувальних комісій.

Відповідно до ст. 25 Статуту, прийняті ухвали та резолюції є обов'язковими до виконання для всіх членів Організації та не підлягають їх оскарженню чи перегляду в будь-якому іншому органі, а в свою чергу висновки та вказівки мають рекомендаційний характер.

Необхідно наголосити на тому, що РБ ООН в межах своєї компетенції скликала низку засідань, близько 30, стосовно подій на сході України та анексії території Криму, результатом яких є видання резолюцій спрямованих на придушення агресії, застосування різноманітних санкцій стосовно країни-агресора та забезпечення суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості України. Наприклад, в березні 2014, відбулося позачергове засідання Ради Безпеки ООН щодо анексії Криму. Проект резолюції, поставлений на голосування в Радбезі ООН, ініціювали США. У ньому було запропоновано оголосити референдум у проведений Криму, таким, «що не є чинним», і закликати всі країни не визнавати його результатів. З усіх 15 членів Радбезу ООН тільки Китай утримався при голосуванні, 13 країн підтримали резолюцію. Уряд США офіційно повідомив, що відмовляється визнати референдум, який відбувся в Криму 16 березня, і закликав міжнародне співтовариство підтримати Україну введенням санкцій проти країни-агресора, завдавши удару по експорту нафти.

Засідання, яке відбулося в лютому 2015 року щодо ситуації на Сході України консенсусом було ухвалено резолюцію стосовно становища на Донбасі. У резолюції Рада Безпеки ООН схвалює домовленості, досягнуті 12 лютого в Мінську. Документ закликає обидві сторони конфлікту на Донбасі дотримуватися цих домовленостей, зокрема режиму припинення вогню. У резолюції також вказується, що члени Радбезу висловлюють глибоке занепокоєння трагічними подіями та насиллям у східних регіонах України та

підтверджують свою цілковиту повагу до суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України.

Однак, аналіз статистики засідань Ради Безпеки щодо України дає можливість дійти висновку, що більша частина з них закінчується без ухвалення відповідних документів.

Отже, на підставі викладеного можна зробити висновок, що нормативне закріплення компетенції РБ у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки є важливою міжнародно-правовою гарантією існування системи всезагальної міжнародної безпеки на універсальному рівні. Можна сказати, що діяльність Ради Безпеки як утвердження вищої міжнародної влади, наділеної правом обов'язкових і примусових рішень є унікальним і динамічним інструментом для забезпечення міцного і тривалого миру в світі.

Тому, членство України у РБ ООН і кропітка робота дипломатів, дозволить українцям лобювати розгляд тих чи інших питань стосовно вирішення збройного конфлікту на території держави, знайти можливість отримання миротворчої допомоги, ідентифікувати і притягнути до міжнародної відповідальності країну агресора та вжити необхідних заходів для встановлення миру та правопорядку на світовій арені. Отже, головним підсумком участі української делегації у Генасамблеї ООН буде створення світової коаліції на підтримку України.

Використані джерела

1. Фёдоров В. Н. Совет Безопасности ООН / В. Н. Фёдоров – М. : Междунар. отношения, 1965. – 187 с.

2. Карташкин В. А. Міжнародне право і світовий порядок в XXI столітті / В. А. Карташкин // Юрист-міжнародник. – 2005. – № 1. – С. . – Електрон. аналог печатн. док.: режим доступа: <http://www.center-bereg.ru/o5685.html> (дата обращения: 26.10.2015).

3. Международное публичное право : учеб. / под ред. К. А. Бекяшева. – М. : Прогресс, 1999. – 640 с.

4. Сорокін П. А. Причини війни та умови миру / П. А. Сорокін // Соціологічні дослідження. – 1993. – № 12. – С. 140–148.

5. Онлайн трансляції засідань Ради Безпеки щодо України [Електронний ресурс] // UkrStream.TV. – Режим доступу: http://ukrstream.tv/ru/stream/rada_biezpieki_oon_united_nations_security_council#VitFVMSS9dg (дата звернення: 26.10.2015). – Заголовок з екрана.

6. Определение агрессии [Электронный ресурс] : Резолюция Ген. Ассамблеи ООН 3314 (XXIX) от 14.12.1974 г. // Организация Объединенных Наций (ООН) : веб-сайт. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml (дата обращения: 26.10.2015). – Загл. с экрана

7. Устав Организации Объединенных Наций 1945 г. [Электронный ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 26.10.2015). – Заголовок з екрана.

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. каф. міжнародного права Галан В. О.